

TEREZA ŠPAČKOVÁ:
VÝVOJ KULTURY BYDLENÍ
PAŘÍŽ V 19. STOLETÍ
DIPLOMOVÁ PRÁCE
POSUDEK VEDOUCÍHO

Výzkum bydlení je v našem prostředí stále sférou značně deficitní. Paradoxně tak například zůstává dodnes nejlepší studií o vývoji činžovního domu v 19. a 20. století stať Pavla Janáka *Sto let obytného domu nájemného v Praze* z roku 1933 a díky rozvoji archeologie středověku a soustředění medievalistiky na výzkum každodennosti víme o bydlení v českých městech středověku v mnoha ohledech více, než o bydlení městského obyvatele v 19. století. Lze to ještě pochopit v historiografii architektury, přirozeně soustředěné na stavění pro věčnost. V posledních desetiletích je ale bydlení v evropském kontextu frekventovaným tématem především díky dynamickému rozvoji historiografie každodennosti v okruzích „nové historie“ hlavně ve Francii, Německu a Itálii. Pro historickou antropologii je bydlení jedním z ústředních témat. Nad hladinu nulového stavu dostaly domácí poznání především rozsáhlý výzkum ÚEF ČSAV *Stará dělnická Praha* (Praha 1981), výzkumy dělnického bydlení na Ostravsku a práce o českém funkcionalismu, prakticky všechny výsledky jsou ale izolované, nepostihují odlišnost domácí situace jednotlivých typů bydlení ve srovnání se zahraničím. Chybí také další kontexty, kontext sociální, kontext životního stylu, kontext kultury.

Zájem diplomantky o problematiku bydlení je dlouhodobý a vždy měl charakter přirozeného průsečíku zájmu o architekturu a studia kulturologie. K výzkumu přistoupila s plným vědomím možností, které mu nabízí kulturologie, i s vědomím naznačených limitů, na něž narazila velmi záhy. Vedle prohloubení poznání vývoje bydlení v 19. a 20. století na území českých zemí a uvedení dosavadních poznatků do adekvátních proporcí vyvstala jako hlavní úkol právě komparace domácího a světového vývoje bydlení. Prioritu mělo přirozeně studium vývoje bydlení ve

Francii od haussmannovské přestavby po nástup hnutí nové architektury. Tento výzkum nebylo možno podniknout z Prahy. Stáž na katedře dějin architektury Université Paris 1 - Panthéon Sorbonne zároveň umožnila kontakt s aktuálním francouzským bádáním a mimořádně obohatil nejen poznatkovou, ale také teoretickou a metodologickou bázi práce. Výzkum byl původně koncipován jako srovnávací pouze v dvojčetné polaritě Praha – Paříž, ale brzy se ukázala nutnost rozšířit záběr o New York, Vídeň, Berlín, Madrid a Chicago.

Pro finální textaci našla diplomantka ideální kompoziční princip, dovolující přehledně sledovat problematiku bydlení 19. a počátku 20. století zároveň diachronně i synchronně, v historickém vývoji ve dvou základních typologiích, sociální a funkční, v triadické posloupnosti město - dům - byt. První část vychází od analýzy problémů městského prostředí, jejichž řešení si vynucuje přestavbu měst. Výběr těchto měst se řídil potřebou reprezentativně zastoupit jednotlivé typy řešení: haussmannovskou přestavbu historického jádra města, totalizaci geometrického klasicistního urbanismu, princip okružní třídy na místě hradebního okruhu, kombinaci vysokopodlažního centra a nízkopodlažních zahradních předměstí, asanaci, lineární město. Výsledkem je obraz komplexní a plastický.

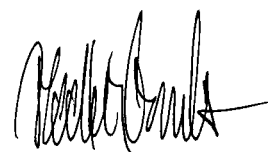
Druhá část práce sleduje bydlení ve třech základních sociálních horizontech. Zde zasluhuje zvláštní ocenění důsledné dodržení proporcí mezi nimi, překonávající dosavadní stav. Jak nová architektura shledávala zdroje své legitimizace v předstupních svých „zadání“, byla tradičně věnována vyšší pozornost sociálnímu bydlení. Historiografie architektury sice registruje především projevy, které reprezentují bydlení luxusní, samotnou problematiku bydlení ale zpravidla pomíjí. Navíc zde má přirozeně prioritu téměř bezvýhradnou vilová architektura. Díky přístupu k recentní francouzské literatuře a především díky důkladnému studiu staveb in situ přináší diplomantka obsáhlou sumu nových poznatků a věnuje zaslouženou pozornost také kolektivnímu luxusnímu bydlení a bydlení střední třídy.

Třetí část umožnila velmi efektivně analyzovat vývoj částí bytu, které byly podstatným indikátorem i hybatelem jeho vývoje – kuchyně, koupelny a záchodu. Stupeň předpracování byl v této části v dosavadní literatuře nejmenší. Ocenit je také třeba vyústění studie v přesvědčivé doklady aktuálního smyslu výzkumu forem bydlení v posledních dvou

stoletích. Velmi cennou součástí práce je obrazová dokumentace. Mimořádná péče věnovaná grafickému řešení práce její hodnotu ještě zvyšuje.

Souhrnně mohu konstatovat, že diplomová práce Terezy Špačkové *Vývoj kultury bydlení. Paříž v 19. století* nejen splňuje všechny požadavky, kladené na diplomovou práci, ale překračuje je jako původní interdisciplinární syntéza, která u nás na dané téma byla napsána poprvé. **Plně ji proto doporučuji k obhajobě.**

Pro rozpravu v rámci obhajoby navrhuji, aby se diplomantka pokusila vrátit k otázkám kladeným na počátku výzkumu a provedla stručnou komparaci bydlení v Paříži a v Praze.

V Praze 21. 5. 2006

PhDr. Vladimír Czumalo, CSc.